

rem nostram ita scribit S. P. Aug. Q. 15 in Exod.: Scriptura volens originem Moysi demonstrare, quod ejus actio jam expetebat, a primogenito Jacob, id est Ruben, progenies cepit, inde ad Simeon, inde ad Levi, ultra progressa non est, quoniam ex Levi Moyses... non enim primam, neque secundam, sed tertiam tribum id est Leviticam, Deus esse voluit sacerdotalem.

Præterea horum trium genealogiam præ cæteris recenset, quia his maledixisse visus erat Jacob Geh. XLIX, 5 et 5: unde ne putarentur tres istæ tribus a Deo rejectae, voluit Moyses illorum trium filiorum Jacob multas atque illustres familias commenorare.

P. 6. quomodo dicatur y. 23, Accepit autem Aaron uxori Elisabeth, filiam Aminadab, sororem Nahasson, cum Aaron esset de tribu Levi, Elisabeth autem de tribu Juda, utpote soror Nahasson, qui fuit principes tribus Juda; ut patet ex Num. I, 7.

R. Non peccavit Aaron, quod de altera tribu accepit uxorem, tum quod nondum esset lex data, quæ præcepit, ut de sua tribu quisque uxorem acciperet (si tamen lex illa fuerit generalis, de qua Num. XXXVI), tum quod hæc due tribus, Levitica seiljet et Juda, jam inde ab initio speciali privilegio miscerentur, ut intelligeretur Christus, qui inde nasciturus erat, et Rex futurus et Sacerdos: altera enim tribus sacerdotalis erat, altera regalis. Ita Estius.

CAP. VII, VIII, IX, X, XI.

Jussu Moysis, coram Pharaone, Aaron vertit virgam in colubrum; quod etiam et malefici faciunt. Deinde usque ad cap. XI describuntur decem plagiæ Ægypti.

QUÆSTIO I.—AN FUERINT VERI DRACONES SEU SERPENTES, IN QUOS LEGUNTUR VERSÆ VIRGÆ MAGORUM.

Cap. VII, 8: Dixique Dominus ad Moysen et Aaron. Immediate Moysi, et per hunc Aaroni loquebatur Deus. Unde subdit. y. seq.: Dices ad Aaron; y. 9: Cum dixerit vobis Pharaon, Ostendite signa. In hebreo habetur: Date pro vobis signum, id est, per signa fidem facite vos missos esse et loqui ex Deo. Sicut ergo Deus Moysen miraculis instruxerat ad fidem adstruendam apud Hebreos, ita nunc apud Pharaonem. Hinc nota quod Deus non jubeat regem increpari in eo quod signa petat, quasi petitio signi esset solemnis tantum incredulus, ut vult hoc loco Calvinus, et omnes hæretici, quia signis carent; sed potius Deus vult justæ petitioni ejus satisfieri.

Dices ad Aaron: Tolle virgam tuam. Virga hæc nunc Moysis, nunc Aaronis, nunc Dei dicitur, quia horum omnium fuit instrumentum, ad patranda prodigia.

y. 10: Ingressi itaque Moyses et Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat Dominus; primo scilicet rogantes Pharaonem ex parte Dei, ut dimitteret Hebreos ad triduum sacrificii causa: deinde cum hoc abnneret, et peleret signum Pharaon, tulit... Aaron (hebraice, chaldaice et græce est, projecit) virgam eorum Pharaone et servis ejus, quæ versa est in colubrum.

Dico I. Versu 11: Vocavi autem Pharaon sapientes

et maleficos. Particula ei potest exegitice accipi, ita ut sapientes illi, id est artium arcanarum periti, explicationis gratia vocentur malefici, id est, incantatores (sive ut hebreæ insinuant, præstigiatores) magicis artibus, et dæmonis opera mirabilia patrantes.

Huius malefici, aut saltem horum principes fuerunt Jannes et Mambres; sic enim II ad Timoth. III, 8, eos compellat Apost. sive quod nomina eorum ex traditione, sive ex Spiritu S. suggestione noverit; ut docent S. Chrysost. et Theodoreus.

Et fecerunt etiam ipsi per incantationes ægyptiacas et arcana quædam similiiter. Incantationes sunt verborum quorundam seu carminum arcanorum recitationes, quibus malefici sua perficiunt. Vocantur autem ægyptiæ, sive quæ incantationes essent inventa ab Ägyptiis, sive potius quod ab illis essent usitata: nam ex Justino et Plinio passim tradunt auctores, inventorem magie fuisse Zoroastrem, qui vixit tempore Nini, de quo S. P. Aug. lib. XXI de Civ. Dei, cap. 15, ita scribit: Solum quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstruosus risus ille portendit: nam magicarum artium fuisse perhibetur inventor, que quidem illi nec ad præsentis ritæ vanam felicitatem contra suos inimicos prodesse potuerunt: a Nino quippe rege Assyriorum, cum ipse esset Bactrianorum rex, bello superatus est.

Dico 2. Versu 12: Projicerunt singuli virgas suas, quæ versa sunt in dracones. Cum Moysis virgam Scriptura in colubrum, seu serpentem conversam dicit, has autem magorum in dracones, non significat diversa specie animalia fuisse; nam et in hebreo utrobius est eadem vox Thanin, et LXX utrobius utuntur unio eodemque nomine: et probabile omnino est, ne ars videretur dissimilis, similem fuisse effectum. Porro an etiam veri fuerint serpentes, an autem oculorum delusione tales apparuerint, variant auctores. S. Justinus in Quest. Orthodox. Q. 26, Tertull. lib. de Anima, et nonnulli alii cit. apud Marium, veros fuisse negant; sed magos præstigiis suis putant illusisse oculis spectantium, vel eis objecissent tantum larvas, et simulacula quædam draconum. Et in hanc opinionem videtur etiam inclinari S. Hieron. in cap. III Epist. II ad Timoth.; nihilominus;

Dico 3. Verius est, quod censem S. P. Aug., D. Thom. I p. q. 114, a. 4, Θ, et interpretes communier, scilicet veros fuisse magorum serpentes.

Prob. I. Quia Scriptura æque hos magorum, quam illos Moysis et Aaronis serpentes et dracones vocat: atqui tamen non posset eos ita vocare, nisi vere fuisse tales; ergo, etc. Hinc S. P. Q. 21 in Exod. discutit in hunc modum: Quid ergo dicendum de virgis magorum, utrum et ipsa veri dracones factæ fuerant... an potius videbantur esse quod non erant ludificatione venefica? Cur ergo ex utraque parte et VIRGÆ dicuntur et DRACONES, ut de figuris illis NIHIL DIFFERAT LOQUENDI MODUS?

Prob. II. Quia hic dicitur, quod devoraverit virga Aaron virgas eorum; id est, serpens, in quem virga Aaron conversa est, devoravit virgas, id est, serpen-

tes seu dracones, in quos magorum virgæ erant lunge versæ. Atqui hæc devoratio vera fuit, non præstigiosa; cum non voluerit Deus his portentis aliquem decipere, ne aliquo diceretur Moyses vanis spectris fuisse Ægyptios; ergo dracones qui devorati fuere, etiam vere fuerunt tales.

Prob. III. Quia in hoc signo non videntur defecisse magi, sicut postea defecerunt in signo cincinnum; ut constat cap. VIII, 18: alias enim Scriptura hoc etiam hic expressisset ad extollenda opera Dei super opera dæmonum; atqui tamen defecissent, si tantum larvas serpentum objecissent: ergo.

Denique, si non fuisse veri serpentes, procul dubio Moyses et Aaron aperuissent magorum fallaciam, ut planius divini operis veritas cognosceretur.

QUÆSTIO II.—QUOMODO VIRGÆ MAGORUM POTUERINT VERTI IN DRACONES.

Inter catholicos, qui veros fuisse serpentes admittunt, præcipue assignantur duo modi. Aliqui putant serpentes veros, virgæ subito per dæmones subductis, substitutos esse; alii ponunt veram transmutationem, ita ut corruptis virgæ nati sint serpentes vi naturalium agentium applicatorum. Prior modus, si sola attendatur ratio, quidem plausibilior et expeditior appareat; at insistendo auctoritati (que hic magis attendi debet quam sola ratio) posterior modus omnino præferendus videtur, et

Prob. I. Quia hæc est aperta sententia, non tantum S. Th. I p. q. 114, a. 4, ad 2, sed etiam S. P. Aug. Q. 21 in Exod., et lib. III de Trin., cap. 8, ubi de hac re discutit in hunc modum: Nec sane creatoris illi mali angelii dicendi sunt, quia per illos magi resistentes famulo Dei et ranas et serpentes fecerunt... omnium quippe rerum quæ corporaliter visibiliterque nascuntur, occulta quædam semina in istis corporeis mundi hujus elementis latent. Alia sunt enim jam conspicua oculis nostris ex fructibus et animalibus, alia vero illa occulta istorum seminum semina.... sicut ergo nec parentes dicimus creatores hominum, nec agricultores frugum, quamvis eorum extrinsecus adhibitis motibus ista creanda Dei virtus interius operetur. Ita nec dici possunt ranarum serpentiumque creatores Angeli mali, per quos magi Pharaonis tunc illa fecerunt; ut in fine præcit. cap. concludit S. Doctor. Nam pro subtilitate sui sensus in occultioribus elementorum seminibus norunt, unde ranæ serpentesque nascantur, et hæc per certas et notas temporum opportunitates occultis motibus adhibendo faciunt creari, non creant, inquit ibid. cap. 9. Censem igitur S. P. per naturalem mutationem hæc serpentes fuisse a magis productos, dæmonie præbente quasdam visibles opportunitates et causas, seu occultiora semina, applicando scilicet activa passivis.

Prob. II. Ideo juxta opposita sententiæ patronos (scilicet A. Lap. et alios) veri fuere serpentes magorum, quia Scriptura æque hos magorum, quam illos Moysis et Aaronis serpentes et dracones vocat: atqui etiam Scriptura y. 12 æque virgas magorum, quam

virgam Moysis et Aaron dicit fuisse versas in dracones: ergo virgæ magorum in serpentes quoque mutatae fuerunt; quandoquidem etiam hic nihil differat loquendi modus.

Prob. III. Eodem y. 12 dicitur: Devoravit virga Aaron virgas eorum; id est, coluber Aaron devoravit dracones magorum. Atqui hæc verba rursus non videntur posse verificari, nisi virgæ magorum conversæ fuerint in serpentes; ergo, etc.

Prob. subsumpti. Non ob aliam rationem coluber Moysis et Aaron hic dicitur virga, nisi quia ex virga factus est; siquidem eo nomine appellata res est, unde versa est, non in quod versa est, sit S. P. Q. 21 in Exod.; ergo etiam dracones magorum non ob aliam rationem vocantur virgæ, nisi quia ex virgis producti sunt. Jam autem non possunt dici producti ex virgis, nisi quia virgæ in dracones converse sunt; ergo, etc.

Prob. IV. Ex eo quod devoratio, de qua y. 12, fuerit vera et non præstigiosa, rursus omnes probant, quod dracones magorum, qui devorati fuere, etiam veri dracones fuerint; ergo etiam inde recte evincitur, quod virgæ magorum, quæ devoratae dicuntur a virga Aaron, fuerint verae virgæ.

Jam autem certum videtur, quod virgæ magorum non possent dici verae virgæ, nisi dracones eorum antea virgæ fuisse; ergo sequitur quod antea virgæ fuerint, adeoque recte inde ulterioris infertur, quod virgæ magorum in dracones mutatae sint, æque ac virga Aaron. Itaque si diabolus, ut docent alterius sententiæ patroni, solummodo dracones aliunde adduxisset, eosque, virgæ subito et imperceptibiliter subductis, illarum loco substituisset, potuisse quidem Scriptura dicere: Devoravit virga Aaron dracones magorum; at nullo modo videtur potuisse dicere (quemadmodum tamen dixit) Devoravit virga Aaron virgas eorum.

Obj. I. Nulla causa naturalis potest virgam immediate, et tam cito in draconem convertere: nam virga et draco longissime distant. Atqui tamen hac mutatio debuisse fieri valde cito, imo quasi in instanti; ergo, etc.

Prob. min. Quia virgæ, cum magi eas projicerent, erant veræ virgæ, et statim pro virgis apparuerunt dracones; ergo illa mutatio debuisse fieri in instanti.

R. Neg. min. pro secunda parte: nam licet mutatio illa satis cito facta videatur; tamen inde non sequitur, quod sit facta in instanti: nam non est facta, nisi postquam magi adhibuerint suas incantationes; ut patet ex y. 11: eo autem tempore quo adhibebant incantationes, potuit dæmon has virgas per res aliquas naturales nobis ignotas, sed efficacissimas, disponere ad formam draconum; ita ut eum magi virgas in terram projicerent, illæ jam ultimam haberebant dispositionem ad formam draconum, quæ proinde tunc ex occultioribus elementorum seminibus (applicando scilicet activa passivis) statim sit inducta, atque ita producti veri dracones: tempus

enim, quo magi adhibebant incantationes, potuit fuisse satis longum, ut demon omnia ista ficeret; quandoquidem pro subtilitate sui sensus occultiora ista elementorum semina adhibere, et virgas ad formam draconum disponere satis celeriter potuerit.

Dico igitur cum S. P. Aug.: *Quod si quisquam celeritates incrementorum forte miratur, quod illa animantia tam cito facta sunt: attendat, quemadmodum et ista pro modulo facultatis humanae ab hominibus procurantur. Unde enim fit, ut eadem corpora citius vermescant aestate, quam hyeme, citius in calidioribus, quam in frigidioribus locis? Sed hec ab hominibus tanto difficultius adhibentur, quanto desunt sensum subtilitates, et corporum mobilitates in membris terrenis et pigris. Unde qualibuscumque angelis vicinas causas ab elementis contrahere, quanto facilius est, tanto mirabiliores in hujusmodi operibus eorum existunt celeritates.* Lib. III de Trin., cap. 9.

Obj. II. Ultima dispositio ad formam alicuius animalis inducendam consistere non potest cum remutanda, que in suo naturali statu permanet: nam variae prius ea in re debent fieri mutationes; ergo non potuerunt illae virgæ, figuram suam et formam servantes, ultimam habere dispositionem ad formam draconum, dum projiciebantur in terram.

R. Neg. ant. Nam licet variae prius in istis virgæ sint factæ mutationes, illæ tamen non debuerunt esse adeo notabiles, ut virgæ omnino essent corruptæ, seu adeo quoad minimas partes immutatae, ut formam suam non amplius retinerent: nam quemadmodum lignum, v. g., adhuc vere retinet formam suam, dum habet ultimam dispositionem ad formam ignis, fumi, etc., quæ tunc statim inducitur; ita pariter virgæ magorum potuerunt adhuc servare formam suam, dum jam habebant ultimam dispositionem ad formam draconum, quæ tunc statim, modo supra dicto, inducta fuit. Ac proinde impossibile non fuit, quominus virgæ magorum, ope demonis, sint mutatae in dracones. Unde ipse Delrio, quantumvis in disquisitionibus magicis peritissimus, agens de hac materia lib. II cap. 6, nullam hujusmodi mutationis impossibilitatem vidit aut agnovit.

Obj. III. Juxta D. Th. I p. q. 114, a. 4, ad 2, dæmones non possunt sua virtute transmutare materiam de forma in formam; ergo impossibile est, ut magi, ope demonis, mutent virgas in serpentes.

R. Disting. conseq. Impossibile est ut mutant virgas in serpentes, si nempe illa mutatio fiat per immediatam introductionem formæ serpentinæ in materiam virgarum; concedo: si fiat per occultiora elementorum semina, ex quibus, debite adhibitis, tunc naturaliter, secundum ordinem rerum a Deo constitutum, serpentes nascentur; nego conseq., nam: ut subjungit ibidem D. Th., possunt (dæmones) adhibere quedam semina quæ in elementis mundi inveniuntur, ad hujusmodi effectus complendos, ut Aug. dicit.

Et ideo dicendum est quod omnes transmutationes corporalium rerum, quæ possunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent prædicta semina, possunt

fieri per operationem dæmonum hujusmodi seminibus adhibitis.

Dico igitur quod, licet admittamus, dæmonem posse applicare et accelerare incrementorum occasiones ac causas, ut ex illis cito dracones nascentur, et statim crescent ad notabilem magnitudinem; Deus tamen tanquam primus et universalis motor incrementum det: dæmones enim, ut S. P. Aug. supra cit. ait, occultis motibus faciunt creari, non creant. Porro actio illa Dei debet concepi tanquam generalis motus, quem auctor naturæ statut producere, si quedam activa applicentur passivis, sicut per solem facit pullulare germina, etc., etiam si aliquis ea seminaret in malum finem; vel, sicut concurreter cum impio sacerdote consecrante hostiam ad opus magicum: in his enim et similibus tribuit Deus justa de causa concursum suum generalem, habens se permissive ad malum, quod cum illo facit causa secunda.

Obj. IV. Si magi, ope dæmonis, vertissent virgas in dracones, aquæ ac Moyses, verum perpetrarent miraculum: atqui tamen hoc admitti nequit; quandoquidem miracula fieri nequeant in confirmationem erroris: ergo, etc.

R. Neg. maj.; nam actio Moysis fuit supra nature vires, non vero actio dæmonis. 1. Quia Moyses per solam projectionem mutavit virgam in colubrum, dæmon autem id non fecit nisi per occultiora elementorum semina, applicando scilicet activa passivis. 2. Virga Moysis unico momento, inusitata mutatione transiit ex forma virgæ ad formam serpentis, non vero ita virgæ magorum; quandoquidem illæ prius (dum nempe adhibebant magi incantationes) debuerint partim corrumpi, et eis addi aliae materiæ, ut in dracones verti possent. Sicut ergo *cum ad nutum Domini aqua in vinum INUSITATA CELERITATE conversa est* (Joan. II) etiam *stultis fatentibus, vis divina declarata est*; ita pariter dum Deus eamdem materiam ex virga Moysi in carnem serpentis PROXIME AC VELOCITER vertit, *miraculum fuit, rei quidem mutabilis, sed tamen INUSITATA MUTATIO*, inquit S. P. lib. III de Trin., cap. 5. Ex hoc usque dictis

Collige præstigias magorum non obfuisse Moysi, sed magis profuisse, semper enim aliquid adfuit, quo divina signa præcellerent; nam serpens Moysis devoravit serpentes eorum: aquam illi in sanguinem mutare potuerunt, sed non sanguinem rursus in aquam; ranas afferre, non tollere: contulerunt nempe, t' per eos plagæ augeri possent, non minui.

QUÆSTIO III. — DE DECEM PLAGIS ÆGYPTIACIS.

Prima plaga fuit versio aquæ in sanguinem, prout liquet ex §. 17 cap. VII, ubi per Moysen dicit Deus: *Percutiam virga... aquam fluminis (Nili) et vertetur in sanguinem.* Cœpit autem haec plaga a Nilo, tum quod Ægyptii ei divinos honores multasque superstitiones impenderent (quia cum in Ægypto vix pluat, alias ibidem raro habeat aquas, quam Nili, qui interim certis anni temporibus exundans secundat totam Ægyptum), tum quod in eum projecti Hebraeorum

infantes, sanguinis sui vindictam prosequerentur.

Omnis autem aqua, que per Nilum Ægyptum præterfluebat, ab Æthiopia usque ad mare Mediterraneum, versa est in sanguinem: ex quo patet, hic non fuisse unum miraculum sed multa, vel potius unum continuatum, per continuam, aquarum Nili affluentium in sanguinem conversionem, idque per septem dies; ut dicitur cap. VII, 23. Nec in solo Nilo stetit plaga; sed, ut patet ex §. 19, omnes omnino fluvios, rivos, paludes, lacus pervasis, imo et aquas in vasis ligneis et saxeis. Ubi Cajetanus perperam excipit aquas in vasis testaceis et metallicis conservatas. Nam Scriptura quædam specificando, omnia insinuata voluit, ut plaga esset generalior; unde et putei, si qui essent, in sanguinem versi sunt: nec enim alios alioquin puteos fodissent Ægyptii, nec afflitti fuissent bibentes aquam fluminis, ut hic dicitur, id est, non fuissent siti cruciati, ut exponitur lib. Sap. cap. XI.

Hac plaga moriebantur omnes Nili pisces, ipse fluvius computrescebat: *Si quis siti coactus gustare (aquam versam in sanguinem) confessim acri dolore corripiebatur, eratque talis Ægypti solis, Hebreis vero dulcis et potabilis, et omnino pristinam naturam retinens*, inquit Josephus lib. II Antiq., cap. 5. *Sed quæstio est, unde (malesici) aquam in sanguinem verti, si tota aqua Ægypti in sanguinem versa jam fuerat*, inquit S. P. Aug. Q. 23 in Exod.

Respondet autem S. P. terram Gessen, ubi filii Israel habitabant, non fuisse hac plaga percussam, et inde potuisse incantatores aquam haurire, quam in sanguinem vertere. Sed quia §. 21 dicitur: *Fuit sanguis in tota terra Ægypti*, non videtur ab hac plaga immunis fuisse terra Gessen, sicut fuit ab aliis. Hinc S. P. subiicit responsionem aliam, scilicet, quod magi hoc signum tantum fecerint hac plaga cessante, elapsis septem diebus: *Potuerint, inquit, posteaquam illa compressa sunt, facere (id est aquam in sanguinem vertere)*, sed *Scriptura cito narrando conjunxit, quod etiam postea fieri potuit.* Itaque dicendum est, quod signum magorum sit narratum per anticipacionem; nam id satis probabile est ex eo, quod magi ante cessationem plagiæ non videantur potuisse aquam in sanguinem vertere, quandoquidem nullam haberent. Præterea opportunum tempus fuit mutandi aquam in sanguinem, postquam plaga cessaverat, ut etiam tum obdurate cor Pharaonis.

Secunda plaga fuit ranarum, quam Deus minatur, dicens ad Pharaonem per Moysen cap. VIII, 2: *Si... nolueris dimittere populum... ego percutiam omnes terminos tuos* (id est, omnes regiones tuas usque ad ultimos limites regni tui) *ranis.* Merito autem puniti sunt Ægyptii animalibus aquatilibus et garrulis, utpote qui infantes Hebraeorum aquis suffocant: sicque coaxatio punivit, quos lacrymæ infantium et gemitus nihil moverant. Quod autem §. 5 jubeatur Aaron educere ranas e flaviis, rivis et paludibus, sic intelligit Jansenius, ut non tantum fuerint prolatæ, quæ in aquis vivebant, sed novæ immenso nu-

mero producerentur, quæ, ut putat Abulensis, fuerunt corpore magis tumentes, colore ac figura deformiores, quibus, cessante plaga, morientibus aquatiles in sedes suas redierunt.

Quæ autem ascenderunt de flaviis, etc., non veniunt quasi per se motæ, inquit ultimo cit. auctor, qui non possent de paludibus distantibus, tantillo tempore venire ad civitates, etc.; sed angeli Dei videntur eas eduxisse de flaviis, atque subito posuisse coram Pharaone aliisque Ægyptiis.

Fuit autem hæc plaga multo durior, quam plaga sanguinis: hæc enim §. 8 Pharaonem compulit orare Moysen, ut auferretur, quod prior non fecerat: prior enim solas aquas ademerat Ægyptiis, vini, lactis, aliorumque liquorum usu intacto: ranæ vero undique diffusæ non tantum sua incondita musica eis aures obtundebant, sed etiam esculentis et poculentis insidentes ea conspurcabant, mensas, cubicula, lectos, cunctaque occupabant; ut patet ex §. 5.

Tertia plaga fuit ciniphum, qua in terra et pulvere paniti sunt Ægyptii, qui Hebreos in luto et lateribus oppresserant. *Percussit* itaque Aaron, ut dicitur §. 17, *pulverem terræ, et facti sunt ciniphes in hominibus et in jumentis.* Quid autem per ciniphes hic intellectum oporteat, variant interpres: neque enim adeo clarum est, quid significet vox *Kinnim*, quæ est in texto hebraico. Interim

R. et dico: Satis verisimile videtur, quod per ciniphes hic intelligentur culices: suntque hæc animalcula, ut ait Albertus M. lib. XVI de Animalibus, corpore vermes, capite autem et alis sunt muscae, habentes in ore aculeum, quo pungunt et sugunt: in palustribus nascuntur locis, et animantium sanguinem, sed maxime humanum, consecrantur. Hi autem Moysaici multo aciores fuerunt; neque volando gyrabant in aere, sed homines et jumenta invadabant.

Atque hinc solvitur argumentum Tornielli, volentis, ciniphes fuisse pulices; quia, ut ait, si fuissent culices, fuissent producti non hac, sed sequenti plaga, quæ fuit omnis generis muscarum. Dicimus enim, culices non contineri intra genera muscarum, sed potius vermicum.

Quod autem §. 18 dicitur: *Feeeruntque similiter malefici incantationibus suis*, idem est quod tentaverunt, aut facere conati sunt, ut educerent ciniphes, et non potuerunt. Genuina causa fuit, quod Deus hic subtraxerit concursum suum, ut sic tandem impotentiae arguerentur mendaces dæmones, eorumque ministri, et notum fieret, nihil illos posse sine divina permissione: *Neque enim*, inquit S. P. lib. III de Trin., cap. 9, *occurrit alia ratio, cur non potuerint facere minutissimas muscas, qui ranas serpentibus fecerunt, nisi quia major aderat dominatio prohibentis Dei per Spiritum sanctum, quod etiam ipsi magi confessi sunt dicentes: (§. 19) DIGITUS DEI EST HIC.*

Quarta plaga illata fuit per omne genus muscarum, eamque sine sensibili signo, sine extensione scilicet aut percussione virgæ, se solo inflxit Deus, ne quis suscipiat aliquid Numinis virgæ inesse, aut non

esse Deum, qui hoc patraret. Jussit itaque Deus dici ad Pharaonem **¶ 21**: *Ecce ego immittam in te et in servos tuos... omne genus muscarum.* Vox hebreæ arob secundum etymologiam suam significat mixtum seu miscellaneum : unde Aquila interpretatur arob, miscellum muscarum. Hinc S. Hieron. epist. ad Suniam et Fretillam putat LXX transtulisse cœnomyiam, id est communem muscam, quemadmodum latinus interpres legit Psal. LXXVII, 45, et Psal. CIV, 31, ubi retinuit vocem græcam cœnomyiam. Marius tamen, Jansenius, et alii contendunt, edition. LXX non solum nunc, sed et olim habuisse cynimyiam per y, quod muscam caninam significat, non per ce diphthongum, quod significat omne genus muscarum. Interim quidquid desper sit,

R. et dico : LXX si posuerint unam speciem muscarum, impudentissimam nempe et molestissimam, non propterea excluderent ceteras ; nam non sequitur : *Ægypti sunt vexati musca canina, quæ est impudentissima et molestissima*, ergo non sunt vexati aliis muscarum speciebus. Itaque immissus est *Ægypti* ingens exercitus omnis generis muscarum, ita ut hæc plaga fuerit quodammodo augmentum et continuatio plágæ præcedentis, nam ejus cessatio non legitur vel a Pharaone postulata, vel a Moyse promissa, vel a Deo data.

Aliæ interpretationes istius vociis arob a nonnullis afferuntur : unde Pagninus vertit, *omne genus serarum*; rabbi Salomon, *turbanum scorpionum et serpentum*; Aben Ezra, *incursiones leonum, pardorum, etc.* Sed haec interpretationes refutantur ex Sapient. XI, 18, ubi dicitur, hoc quidem possibile Deo fuisse, ut immitteret multitudinem ursorum, aut audaces leones; sed tamen factum non est.

Quinta plaga, scilicet pestis in jumentis, describitur cap. IX, 5, ubi dicit Deus per Moysen ad Pharaonem : *Ecce manus mea erit super agros tuos : et super equos et asinos, et camelos, et boves et oves pestis valde gravis.* Hoc est, percussio a me erit, non ut laedat agros, fruges aut arbores, sed equos, boves, et cetera animalia domestica ac mansueta, pascentia in agris : unde et ponitur exegite pro *id est*.

Hac peste mortua sunt omnia animantia *Ægyptiorum*, ut dicitur **¶ 6**; et consequenter hæc plaga *Ægyptum* rededit ad magnam inopiam, seu penuria : nam quamvis *Ægyptii* ovibus et bobus non uterentur ad cibum, ea mactando ; lac tamen, lana et adjumenta agriculturae inde percipiebant : atque etiam in ordine ad negotiationem animalia illa alebant.

P. quomodo **¶ 6** non repugnet **¶ 19**, ubi ante plagam grandini Moyses Pharaonem monet, ut congreget jumenta sua de agro, ne percutiantur grandine ; item cap. XIV, ubi dicitur Pharaon cum sexcentis corribus, qui utique ab equis trahebantur, persecutum fuisse filios Israel.

R. Quia **¶ 6** tantum agitur de iis animalibus, quæ tempore hujus plágæ erant in agris aut pascuis, ut eruitur ex verbis **¶ 5** supra cit., et adhuc clarius ex

hebreo in quo **¶ 5** sic legitur : *Ecce manus Domini est in pecudibus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, etc.* Dicuntur ergo **¶ 6** mortua omnia animantia, quæ pascabantur in agris aut pascuis, adeoque superesse poterant que liberarentur a grandine. Hanc responsionem subministrat S. P. Aug. Q. 53 in Exod. ubi ait : *Illud est quod merito movet, quibus nunc pecoribus consulatur (ut evadant plagam grandinis), si omnia mortua fuerant plaga superiori...; verum prædixerat ea moritura quæ in campo fuissent, ut hac accipiuntur omnia.*

Merito autem in jumentis suis puniuntur *Ægypti*, tum quia pecudum instar abusi fuerant Hebreis, onera et sarcinas suomet corpore eos ferre cogentes ; tum etiam, ut dementie sue admonerentur, quod jumenta divinis honoribus colerent.

Sexta plaga, quæ fuit ulcerum et vesicarum turbulentum, incipit describi **¶ 8**, ubi dicit *Dominus ad Moysen* (immediate) et *ad Aaron* per Moysen : *Tollite plenas manus cineris de camino (scilicet aedium vestiarum, nam in aula Pharaonis cinerem accipere non potuisse), et spargat illum Moyses in cœlum coram Pharaone.* Hujus igitur plágæ præcipuus executor fuit Moyses : Aaron enim in aquis producendo sanguinem et ranas, atque e terra educendo ciniphes, sua signa jam dederat ; hic vero et deinceps Moysi majora servavit, quæ in igne, celo et aero patret miracula ; ut observat Philo, et præclare deducit S. P. Aug. Q. 31 in Exod. **¶ 9** : *Sitque pulvis super omnem terram Ægypti (vox hebraica piach, quam interpres latini pulverem) vertit, significat albam illam favillam, qua needum plene versa est in cineres, qua semimortui carbones conteguntur), erunt enim in hominibus et jumentis ulcera et vesicas turgentes.* Itaque hic pulvis, nempe cinereus seu favilla ex sparso cinere multiplicata, et in aerem a Moyse dissipata, perque totam *Ægyptum*, tum per ventum, tum per angelos delata in homines et jumenta, accepit a Deo vim urendi et excitandi ulcera, et vesicas turgentes ; id est, ut dicitur **¶ 10**, *ulcera vesicarum turgentium, seu ulcera calore et sanguine turgida (neque enim ulcera et vesicas videntur fuisse plágæ distinctæ) quæ maximo dolore cruciabant Ægyptios.* Unde et **¶ 11** dicitur : *Nec poterant malefici stare coram Moyse, propter ulcera quæ in illis erant.*

Pœna hæc videtur *Ægyptiis* inficta in vindictam iniquissimæ illius afflictionis, qua ipsi Hebreos laterum coctione et ardoribus ignis afflixerant : et quia immanitate flagellarum ac verberum sæpe corpora Hebreorum livida et tumentia fecerant.

Septima plaga subjungitur a Moyse (nimirum horrendarum grandinum, tonitruorum, et fulminum) quæ homines et pecora ruri consistentia interficerent. Cum enim ad præcedentes plágas, Pharaonis cor nec compunctione scinderetur, nec pietate molliretur, minisque non cederet : severioribus plágis eum castigare voluit Deus, ut superbiam ejus frangeret et cor obduratum emolliret. Itaque **¶ 18** Deus per Moysen dicit ad Pharaonem : *En pluam cras hac ipsa*

*hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in *Ægypto*, a die qua fundata est ; id est, ut colligitur ex **¶ 24**, a die qua gens illa *Ægypti* condita est, sive a tempore quo terra *Ægypti* incoli cœpit a Mesraim filio Cham, cuius nomen terræ et genti isti adhæsit : unde et Scriptura ubique in hebreo his capitibus *Ægyptum* terram *Mesraim* vocat, et hodie a Turcis vocatur *Mesra*. Valde autem mirabile hoc fuit, quod in universa *Ægypto*, tanta ceciderit grando, cum testibus Philone et aliis, in *Ægypto* rara et modica sit pluvia aut grando, præcipue supra regiam civitatem *Memphim*. Igitur, ut dicitur **¶ 25**, *Dominus dedit tonitrua et grandinem, ac discurrentia fulgura super terram.* Fulgura pro fulminibus posita videntur : nam fulgur est ignis infirmior, qui appetat tantum terris et in aere evanescit ; hic autem ignis grandini mixtus discurrebat super terram, et comburebat possessiones eorum, ut insinuatur Psal. LXXVII, 48, et Psal. CIV, 32 : *Et grando et ignis mixta pariter ferebantur, **¶ 24**.* LXX vertunt : *Erat autem grando, et ignis ardens in grandine.* Hoc ergo fuit iusigne prodigium, quod in aqua, quæ omnia extinguuit, plus ignis valeret, ut dicitur Sap. XV, 18 : et ibidem. **¶ 22** : *Nix autem et glacies sustinebant vim ignis, et non tabescabant.**

Merito autem plaga locustarum immissa fuit *Ægyptiis* : illi enim, oppressione Hebreorum, res suas augere volerant : Deus vero locustas mittit quæ omnia depascantur. Quod interim haec plaga fuerit admodum gravis, ex eo colligitur, quod eam ob rem **¶ 16** : *Festinus Pharaeo vocavit Moysen et Aaron ; et **¶ 17**, Pharaeo hanc plagam mortem nominet dicens : Rogate Dominum Deum vestrum, ut auferat a me mortem istam.* In hebreo habetur : *Auferat a me tantum* ; ac si dicat, Tantum haec vice pareat mihi Deus vester, amplius non offendam. His præcibus placatus Moyses oravit Dominum, qui (**¶ 19**) *flare fecit ventum ab occidente vehementissimum (in hebreo habetur ventum maris, mare enim ad occidentem est respectu Palestinae, et etiam aliquo modo respectu *Ægypti* : hinc Hebrei per mare intelligent occidentem) et arreptam locustam project in mare Rubrum : non remansit ne una quidem in cunctis finibus *Ægypti*.* Verum iterum obdurato corde Pharaonis, nova, et ordine

*Nona plaga, scilicet tenebrarum, infligitur a Deo, dum **¶ 21** : *Dixit... ad Moysen : Extende manum tuam in cœlum et sint tenebræ super terram *Ægypti*, tam dense, ut palpi queant, non ratione sui (quandoquidem in se non sint nisi privatio luminis) sed ratione subjecti, scilicet aeris condensati : aer siquidem humidus, et crassis vaporibus, ac spissis nebulis ita condensatus erat, ut hac ratione tenebræ palpabiles vocentur.* Ita Philo, Tostatus, Jansenius, etc.*

Cum igitur Moyses extendisset manum in cœlum, **¶ 22** : *Factæ sunt tenebre horribiles in universa terra *Ægypti* tribus diebus.* Causam harum tenebrarum aliqui assignant eclipsim solis, alii subtractionem radiorum solis, cæterorumque siderum, ita ut versus *Ægyptios* ubi vis locorum existentes, radios suos non emitterent, sed tantum versus Hebreos. Sed priorem causam non fuisse, patet, quia eclipses cito transiunt, nec ac triduum durant, et solem aut lunam, non autem reliqua sidera afficiunt, que tamen omnia obscura fuisse, insinuat Sap. XVII, ubi dicitur : *Nec siderum limpidæ flammæ illuminare poterant noctem illam horrendam.* Ex quibus verbis ultius constat, has tenebras causatas fuisse per aliquod illuminationis impedimentum, quod astra superare non poterant ; ex quo consequens est, quod etiam non subsistat causa secundo allegata.

Vera igitur causa videntur fuisse nubes et nebulae densissimæ, constipationesque aeris tantæ, ut nulli

partes per secum molitorum vicinorum inserviantur.